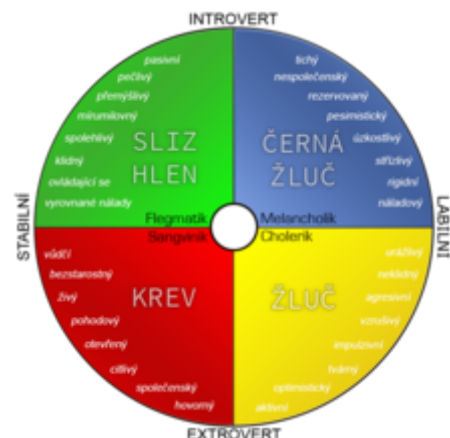

Temperament

Temperament (lat. temperare = mísit) znamená souhrn charakteristických nebo vrozených rysů osobnosti, které se trvale projevují způsobem reagování, jednání a prožívání. Temperament je spjat se vzrušivostí – tj. mírou odpovědi určitého člověka na různé podněty - a zahrnuje i tendenci měnit nálady. Název vyjadřuje starou představu, že každou osobu lze charakterizovat jako určitou směs čtyř základních tělesných šťáv čili humorů.

Lidé se navzájem liší nejen obsahem svého duševního života (tj. vnímáním, pamatováním, myšlením, zájmy), ale i formou - reakcemi na podněty. Temperament tedy určuje dynamiku celého prožívání a chování osobnosti.

Kruh Hippokratovy typologie temperamentu s vlastnostmi přidávanými I. P. Pavlovem, C. G. Jungem, H. Eysenckem a J. P. Guilfordem.

Obsah

Dynamika prožívání

Typologie osobnosti

Hippokratova typologie temperamentu

Typologie Carla Gustava Junga

Typologie vycházející z MBTI

Typologie Ernsta Kretschmera

Odkazy

Reference

Související články

Literatura

Externí odkazy

Dynamika prožívání

Dynamika prožívání je tempo průběhu a střídání psychických procesů, stavů, činností a jednání a jejich intenzitou. Prožívání se liší:

- rychlostí, intenzitou a délkou reakcí člověka na různé podněty (tj. prožíváním)
- projevem prožívaného navenek (tj. chováním)

Typologie osobnosti

Lidé si odedávna všímali, že lidé reagují na podněty různě, ale charakteristicky, a tak vznikaly snahy každého jedince zařadit do určitého typu. Vznikly čtyři slavné typologie.

Hippokratova typologie temperamentu

Hippokrates (přibližně 460 př. n. l. – 377 př. n. l.) byl lékař starověkého Řecka pokládáný za otce lékařství. Jeho spisy *Corpus Hippocraticum* se staly základem středověkého lékařství. Přisuzuje se mu autorství lékařské přísahy – tzv. *Hippokratova přísaha*. Hippokrates vycházel z představy o čtyřech tělesných šťávách (humorech), jejichž poměr určuje reakce na okolí. Rozdělil

temperament na 4 typy, které byly rozvíjeny pozdějšími badateli (Galénos, Jung, Eysenck, Pavlov, Kretschmer, Scheldon, ...)

Čtyři temperamenty (flegmatik, cholerik, sangvinik, melancholik)

- **sangvinik (krev)** - vyznačuje se především přiměřenou reaktivitou; na slabé podněty reaguje slabě, na silné silně; dominuje u něho reakce typu „slaměný oheň“ tj. rychlé doznívání zážitku a rychlé změny zaměření; je přizpůsobivý, emočně vyrovnaný, ale poněkud nestálý a lehkovážný, vesele laděný, optimistický, jeho prožitky jsou spíše mělké a stejně tak i jeho city - emočně stabilní extrovert
- **flegmatik (sliz; hlen)** - je emočně celkem vyrovnaný, navenek se jeví jako lhostejný, vzrušují ho jen velmi silné podněty; vykazuje stálost a vcelku spokojenost, klid a až chladnokrevnost či apatii; hlubší vztahy má jen k vybraným osobám; je spíše pasivní a bez velkých životních ambicí a požadavků, nemá rád změny a pohybově je spíše úsporný - emočně stabilní introvert
- **melancholik (černá žluč)** - vyznačuje se hlubokými prožitky a spíše smutným laděním, pesimismem a strachem z budoucnosti; život je pro něj často obtížný, usiluje o klid a nesnáší vypjaté situace, vzruchovitost, jeho city jsou trvalé, ale jejich intenzita se neprojevuje navenek, žije spíše vnitřně; obtížně navazuje kontakty; vztahy, které naváže, jsou trvalé a hluboké - emočně labilní introvert.
- **cholerik (žluč)** - je silně vzrušivý, má sklon k výbuchům hněvu a k agresi, těžko se ovládá a reaguje často impulzivně, nerozvážně, má sklon „prorážet hlavou zed“, je netrpělivý, panovačný, vyžaduje často od jiných ústupky je egocentrický, soužití s ním je obtížné; emočně je labilní, city jsou u něho vyvolány snadno, navenek reaguje rychle, silně, často bez zábran - emočně labilní extrovert.

(Existují samozřejmě i „směsice“, tzn. že jste například flegmatik a některé situace z vás třeba dočasně udělají cholerika atd.)

Typologie Carla Gustava Junga

C. G. Jung položil základy dělení temperamentu v závislosti na přístupu k okolnímu světu.

introvert

člověk žijící především svým vnitřním životem, avšak velmi vnímavý ke svému okolí, přemýšlivý, empatický pozorovatel, rozvážný ve svém jednání a opatrný ve svých citech, sklony k mlčenlivosti v případě neexistence relevantního tématu, preferuje nepřímou komunikaci (e-mail, dopisy, SMS) před hovorem. Ve společnosti preferuje menší skupinky (méně než 5-10 osob) introvertních lidí. V případě nutnosti je po určitou dobu schopen se chovat extrovertně.

extrovert

člověk žijící navenek – povrchní a spontánní ⇒ snadno komunikuje a dokáže zahajovat a udržovat i hovor „o ničem“, jedná rozhodně a rychle až zbrkle, po citové stránce je velmi otevřený ale jeho city jsou taktéž povrchní a je méně vnímavý ke svému okolí. Ke spokojenosti potřebuje být v centru dění, nejlépe i pozornosti, tudíž se rád objevuje na akcích s větším množstvím lidí.

Často rozšířeným mýtem je tvrzení, že introvertní osobnost je nevnímavá vůči svému okolí a naopak extravertní velmi všímavá.

Ve skutečnosti je to však obráceně – extrovertní osobnost je sice schopna vjemy ze svého okolí vnímat ve velkém množství, ale méně intenzivně...

Důvodem vytrvalého přežívání tohoto mýtu je skutečnost, že introvertní osobnost si sice všímá mnohem více detailů, ale nechává si je pro sebe. Zároveň však vysoká kvalita vjemů způsobuje problémy s přetížením vnitřního myšlenkového procesu a pocity zmatenosti, vyčerpání.

Míra introverze též často roste s narůstajícím intelektem a kreativitou.

Poměr introvertů a extrovertů v populaci je přibližně 1:3.

Typologie vycházející z MBTI

V návaznosti na Jungovu teorii vznikl během II. světové války osobnostní dotazník MBTI (Meyers-Briggs Type Indicator). Jeho autorkami jsou Američanky Katharine Cook Briggs a její dcera Isabel Briggs Myers. Na bázi MBTI David Kiersey zkonstruoval typologii osobností dle dominantních vlastností, temperamentů. Temperament zde souvisí s ústředím, dominantní potřebou člověka:

- **Hráči** hledající rozruch (méně než 40 % v populaci)
- **Strážci** hledající bezpečí (méně než 40 % v populaci)
- **Racionálové** hledající znalosti (více než 10 % v populaci)
- **Idealisté** hledající identitu (více než 10 % v populaci)^[1]

Typologie Ernsta Kretschmera

Vychází ze vztahu mezi tělesnou konstitucí a temperamentem, navazuje na Hippokratovu konstituční typologii. Podle určitých rysů těla vypracoval typologii osobností a nemocí, které tyto osobnosti ohrožují:

- **pyknik – cyklotymní typ** – stavba těla: menší zakulacená postava, slabé svalstvo, kulatá hlava, vyklenuté břicho, psychické vlastnosti: střídá nálady otevřený, společenský, realistický, ohrožen maniodepresivními duševními onemocněními (střídání nálad bez vnější příčiny – nálady jsou nepřiměřeně dlouhé a nedají se ovlivnit vůlí)
- **astenik (leptosom) – schizotymní typ** – stavba těla: vysoký, štíhlý, úzká ramena, slabé svalstvo, ostrý profil, psychické vlastnosti: uzavřený, jednostranně zaměřený, idealista, málo přizpůsobivý, ohrožen schizofrenií (bludné představy, halucinace, rozpad osobnosti)
- **atletik (ixotym) – viskózní typ** – stavba těla: silně vyvinutá kostra, výrazné svalstvo, široký hrudník, menší lebky s protáhlým obličejem, psychické vlastnosti: klidný, přizpůsobivý, těžkopádný, podle Kretschmera má sklony k epilepsii.

Tato typologie byla později zpochybněna.

Odkazy

Reference

1. Článek o temperantech podle MBTI (ve webovém archivu, k datu 23. 3. 2010) http://web.archive.org/web/20100323072406/http://eterapie.cz/cz/4_barvy_duse

Související články

- Psychická vlastnost
- Psychologie

Literatura

- Nakonečný, Milan: Lexikon psychologie, Vydání, Praha 1995
- Nakonečný, Milan: Základy psychologie, Academia, Praha 1998
- Plháková, Alena: Učebnice obecné psychologie, Academia, Praha 2004 - poslední práce slouží jako vysokoškolská učebnice pro studenty psychologie na VŠ - doposud jedna z nejprůhlednějších prací o psychologii v češtině

Externí odkazy

- Obrázky, zvuky či videa k tématu **Temperament** ve [Wikimedia Commons](#)
- [Souvislosti mezi temperamentem a písemným projevem z hlediska grafologie](#)

Citováno z [„https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Temperament&oldid=15825014“](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Temperament&oldid=15825014)

Stránka byla naposledy editována 4. 2. 2018 v 19:23.

Text je dostupný pod licencí [Creative Commons Uveďte původ-Zachovejte licenci 3.0 Unported](#) případně za dalších podmínek. Podrobnosti naleznete na stránce [Podmínky užití](#)